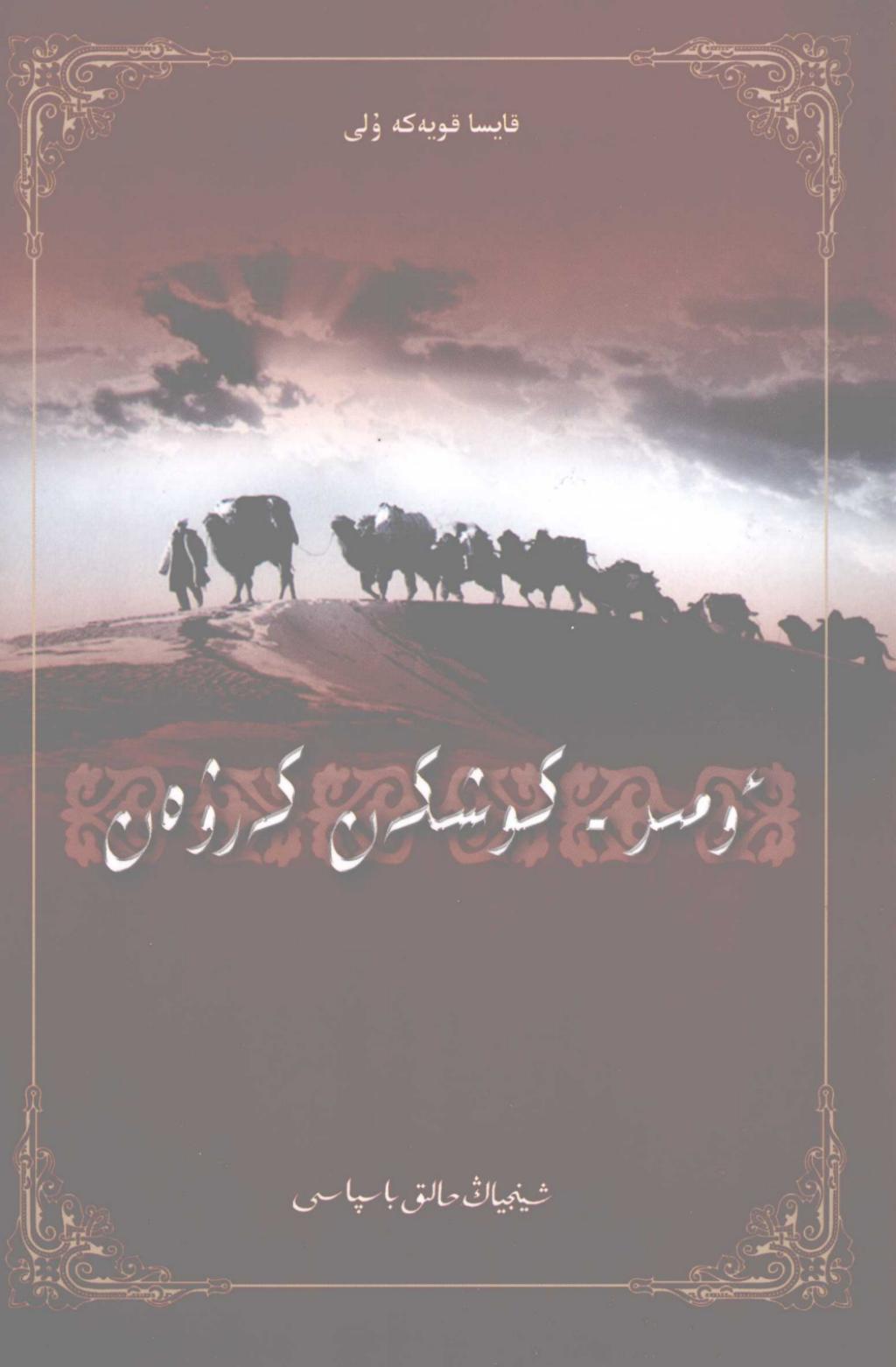

قایسا قویه‌که ۋلى

دەرسىز كەنەسەر كەرزاھان

شىنجياڭ حالق باپساى

قايسا قويىكە ۋلى

ئۇمر — كوشىن كرۇھن

شىنجىيالىڭ حالت باسپاسى
2008 ئۇرمۇجى

图书在版编目(CIP)数据

成功之旅：哈萨克文/海萨·胡叶克耶夫 著.—乌鲁木齐：
新疆人民出版社, 2008.8

ISBN 978—7—228—11877—9

I . 成 … II . 海 … III . 长篇小说 — 中国 — 当代 — 哈萨克语
(中国少数民族语言) IV . I247.5

中国版本图书馆 CIP 数据核字 (2008) 第 118040 号

责任编辑：阿 山

责任校对：哈力木拉提

封面设计：夏 提 克

成 功 之 旅 (哈萨克文)

海萨·胡叶克耶夫 著

新疆人民出版社出版

(乌鲁木齐市解放南路 348 号 邮政编码：830001)

新疆新华书店发行

新疆八百印务有限公司印刷

850×1168 毫米 32 开本 5.875 印张

2008 年 7 月第 1 版 2008 年 7 月第 1 次印刷

印数：1 — 2000

ISBN 978—7—228—11877—9 定价：10.00 元

مازمۇنى

1	— كوشكەن كەرۋەن
103	كوش
113	كاربوزدىڭ كەشۈرى
140	كۈاگەر قاڭباق
149	قىز بەيتى
159	بىش شەرتىكەن حىكايა
170	تارعەن باىر جايلى اڭىز

ئىلىسە . رېتسالىلما پىسبىتى لەھە دېپىخشىش نەمەيىغ ئەنچەمشىشە
نەلەقلىتسا ئەۋەغا رەپاھى رەپاھى رەپاھى . ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە
نەن ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە
پىلىپولە نەققىنىشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە
پىسىلسەبە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە
لەلە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە
پىپىلە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە

1. بالا كۇنىنىڭ بالا لاداسى ئەنچەمشىشە

ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە

شىرت وېقىدا جاتىر ەكمەنلىق ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە

— قاراعام تۈر ورنىڭنان، بۇگىن دۇيىستەنىبى،
پايدامبارمىزدىڭ دۇيىىگە كەلىپ، دۇيىىدەن قايتقان كۇنى دەپ
موللاار ايتاتىن جاقسى كۇن، الاشجول بەرسە بۇگىن
«Jacqslinc» مەكتەبىنى ئىتىاندرىايىن، اتا-انا فارىزى «ز بالانى
سۇنۇدەتكە وترىعىزى، وقۇ-وقىق، ياسىن قۇراۋ دەگەنە ەكەن
بابالارىمىز، مەكتەپكە بارعان سوڭ مۇعالىمەردى سىيلا، بەرگەن
ساباقتارىن كوشىلىق قويىپ تىڭىدا، وينىعا سالىنباي ساباق الثعا
كۇش شىعار، — دەدى اكەم .

من كورپە جاستىقىتى، اكىنچى دوربانى انتقال سالىقى مىنگەننمە
انام اق قۇرت، تۈرىمىشكەن شاشۇنى شاشىتى ؟ اوپىلدەن ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە
قىز- كەلىنىشەكتەر ئاشاشۇ تەرىپ مارە سارە بولدى ئەنچەمشىشە
ادامدى ھەرتىپ قۇرداسى تولەبىاي قاجى وزى اوپىلدەن ئەنچەمشىشە
«Jacqslinc» مەكتەبىنى باراتىن جالالارغا قوسقىپ، مەنلىق ئىس
ساپارعا اتتائۇغا شاراپاتى ئقارا شاڭراقتان ئىدام تاتقىزۇ
جورالىسىنى شاقىزدى، لەقلەم مەنلىق ئەنچەمشىشە ئەنچەمشىشە
پىلىءىبىز يىه باۋ باسىندەن اق قۇلتىن بایلاغان اق وردانىڭ جانىندەن
ات، اعلاشقىتا يايغاندا، داياشلار جۇڭىرە شىعىپ اتتى وستاپ،
قاچىنىڭ قارا شاڭرااغىنى باستادى . قاچىنىڭ بايپىشەسى زاغىپا

شەشەي ده وىدەن شىعىپ، قول بەرىپ امانداستى. ھىك
 اشلىپ، وىگە كىرىدىك. «وى لىق تولى ادام، داستارقان
 ۋەستىنە قاتارلاسا قويىلغان قىرما تىگەنەلەر بىرنەشە جىردهن
 قويىلىپ، بۇيرەك باس قايىڭ شومىشىپەن قىمىز ساپېرىلىپ
 جاتقان ھى. وتىرغان كۆپشىلىكپەن امان-سالەم جاساسىپ
 بولىپ، قىمىزدى شە باستاعاندا، ھىكتىن اق سارباس قويىغا باتا
 سۇرالدى. اکەم: قولىن جايىپ:
 — اومىن دەسىڭ ماعان، باتا بەرىيەن ساعان.

داستارقان بايلىق دەنساۋلىق، بەتالب اىتىقىغ تىپىشى
 باس بەرسە تۇرارىنان، ئىتتىنام رافت ۋەلەلە —
 مال بەرسە قۇرارىنان، دېسادە ئەخفييەن، ئىلە ئىمىلىپەلەپ
 ئەتوننىڭ تىنىشتىغىن بەرسىن، ئىلە نىتلىيا ئەكلەپ
 كۈندىزدىڭ بىرىستىغىن بەرسىن! ئىتتىغىن «رقىلىسلىج»
 نەھە قۇدايمىم كۆپ بەرسىن، ئىتتىغىن خەنەتەن فە
 قۇدايمىم مالدى قىل، ئەڭەن لەن لەن مۇقۇتىغىن دەنەم كەلەپ
 تامام جۇرتىشىڭ الدى قىل. بىت پىيەرە رەڭەن ئىتقلەلىس
 مالعا ۋەرس بەرسىن،

بەيىت قونىس بەرسىن «اللاھۋاكبار»، — دەدى بەن
 جاقسىلىق مەكتەبىنە باراتىن وقوشىلار انتقا مىنۋ دايىنداشىن
 كورۇڭە كېرىسکەنەدە اکەم وىدەن شىعىپ: بەتەشتىغان-ئەمە
 ساپارىڭا ئىسات تىلەيمىن قۇلىنىم، — دەدى. رەنمەدا
 سول ارالقىتا تولىباي قاچىنىڭ وشىنىشى ۋۇلى ماقسۇتقان:
 «اي، قايىسا قۇدا، مىتىن سارى جورغا اتنى «Jacqueline»
 مەكتەبىنەدە كى امەرە شالدىڭ وىينىدە جانقان ساقشى حالىق دەگەنگە
 تاپسلىرىپ بەر، انالارغا بەرسەم قاتتى ئجۇرىپ قازىسى اىپەلىپ
 ئولىپ قالاما، قىزىل ماي قىلىپ بۇزىلپ تاستايى ما، دەپ
 تۇرمىن، وسىنى ئەمنىتىپ بارلىپ حالىققا تابىش ات، اتىڭدى

تاستاپ كەت امۇندا، — دەدىي بىنەر ئەنام، ئەلتىتە يەل لەئەنە
 ماقول قۇدا، لەقىدەپ سارى جۇرۇغا مەندىك تە
 وقۇشىلارغا قوشىلىپ، ات باسىن جاقسىلىق مەكتەبىنە بۇرا،
 تارتىپ كەتتىك. جاماتى قاراۋىلىنانْ وتسىپ، تەسپاكانغا بارغاندا
 اعازىز «Jacqueline» مەكتەبى دە كورىندى. كۈن باڭدان بۇرۇن
 بارامىز دەپ جاراۋ اتىللار جارىسا جونەلدى. مەن اتىش يابىنى
 قاراپ، شاراسىزدان جالعىز قالىپ، اياڭداپ تارتىپ وتردىم.
 كۈن باتسىپ، جەر ئۆتوننىڭ قارا ماقيپال كورپەسەن جامىلعاندا،
 بۇلت اراسىنان جۇلدىزدار كورىنە باستادى. بارلىق تاۋىنан اسا
 سوققان قارا جەل جىلاندای تىرىڭداب مازامدى الىپ، وە بويىمىدى
 شىلىرىلاتىپ جىبىردى. توڭىپ تا، قورقىپ تا كەلەمنىن. سەمىز
 ات هى مۇز داعان سوڭ قۇلاعن قايىشلاب جەڭىلەدەن ئۆتۈستى.
 جىلتىرعان وت جارىعنان كوز ايرماي كەلە جاتقاندا شاۋ ئەتىپ
 ۋىرگەن كۇشىك داۋىسى هەستىلدى. ئېز تام وىگە كەلپ
 قالىپپىن. باغانىعى جارىق سول ئۆيدىڭ تەرەزەسىنەن شىعىپ
 تۇرۇغانەكەن. ات اعاشقا اتىمىدى بايىلاب، سالىم بىرسپ وىگە
 كىردىم. ئۆتون الدىتىدا قابا ساقال قارتىلە ئەنلىك
 ئەللىپ ۋاعالا يكۇم اسسالام، جو عارىلات، — دەدىي، بىمەن اتىنى
 تاپسۇراتىن حالق سول وىدە روتىزەكەن، بۇرۇن دا جالىقتى
 تاڭشى ھەدىم، شىمنەن قوانىپ ئەنلىق بىلەن ئەنلىق بىلەن
 حالق اعاي سىزگە تولەيادىيڭ ولى ماقسۇتقان جىبىرگەن
 اتى الىپ كەلدىم، — دەدىم. بىرە لەق پىما رەنلە ئەنلىق
 كەلدىلەپ كەلدىڭ بە ئىسپامىتىم دىن لەم رەنلەلە —
 ئەنلىپ كەلدىم. ئەنلىپ ئەنلىپ ئەنلىپ
 نەگە مەنە سىڭى؟ — ئەنلىپ ئەنلىپ
 ماعان ماقسۇتقان ئەنلىپ بارىپ، قىلنايى تاپسۇر
 دەگەندىكتەن ئەنلىپ ئەنلىپ
 — ئاي، اقىماق، سەمىز اتى ئەنلىپ قازىسىن ايرىپا،

قىزىل ماي ەتتىڭ، ول اتنى منه المايمىن، ورنىنا ئوزى جورعا
 قۇرات اكدىلىپ قولىما سال، پەگەر قارسىلىق ەتسەڭ شاۋەشەك
 جىڭىسا جۇينىڭ تۈرمەسىنە قاماب تاستايمىن، — دەپ سەس
 كورسەتكەن حالىقا، امترەنىڭ ايدلى: نەللەم. ھېلىخ پېستىڭ
 نەن ئەي، حالىق، اكەڭىنەن قالغان ات مەس، سوراغانعا
 مايمىن بىرگەن ئېرىتى، ونى لىمنا بالاغا ايتىپاي، منه كەتىپ،
 اپارىپ بىر دەگەن كېسىگە ايت! مىقتى بولساڭ قايتارىپ تاستاپ،
 تاعى ئېرىتى جورعاسىن منبىيەتلىك بە؟ بۇل بالا دا كۆزىن اشقاى
 مال كورگەن قازاق بالاسى، بىرگە شىققان بالالار كۈن باتىپاي
 كەلدى، بۇل بالا ئەتون ورتاسىندا اياڭداب ئجۇرۇپ كەلىپ وتنى،
 اتىڭدى كۆزبەن كورمىي تۈرىپ كۇندەي كۆر كىرەپ زەكىمە!
 رەت ئايى اعالىق ايتقاندای، اتنان اتتىڭ نەسى ارتق، رەت تا
 پېستە ادىمداپ باسقان ئىزى ارتق، نەنلىخ لەم تەن لەپەتلىك
 پېسەد ادامنان. ادامنىڭ نەسى ارتقى، سەخان ھېلىشەن نەن
 پېسەد تاۋۇپ ايتقان ئىسۈزى ارتق، قىلەم بەللىك، نېپىساڭ
 مەسىن مەس، پەكالى دەپ حالىقىڭ بەتىن قايتارىپ تاستادى.
 ايلگە اليا قاراعان حالىقا قول پروچەكتەرنىڭ سەرتقا
 شەعنىپ، اتتىڭ ول جاق، بۇل جاumentنا ايلانا قاراپ جارق
 ئۆسلىرىپ، ساۋىرىن، كەۋەدىسىن سىپاپ، قاسىندا تۈرغان ماعان
 ئىتل قاتپاي، ئۆيگە كىرگەننەن كەيىن: نەنلىش دەھەن، رەشەنل
 نەن ئەي، لەبالا، تاڭ، جارىعىلا جەرگە تۈسەكىنەدە ئاتا كىسىدەن
 ارقان، قازىق الپ وتقا قوي! — دەپ زىركەتە ئۆستىتتا
 — ماقول اعاي، ورنىندايمىن، دەدەپ ۋادە بىردىم.
 تاماڭ وُستىنە منهن: بەنەجىپىنىدە
 — كىمنىڭ بالاسىنىڭ؟ — دەپ سورادى، ايدل،
 بىسەن جادىك قويەكەنىڭ بالاسىمىن، — دەدىم مەن.
 — قارعام، منهن ئۆسىم بولدىك عوي، ئۆي ئىشىڭ امان
 بىا نېسىن لە پېستىدە، رەت ئەسەن دەلمىقا دىرىجى

هئىك كوكەمنىڭ دەنساۋلىقى جاقسىنى ما؟ — شىلدەپ جىلى لەبىز بىلدىرگەن اىيەل جادىك قىزى ەكەن. مۇتۇرا بىشىنەدە بولغاندىقتان مەن ئاتىماعان ەكەنمىن. اىيەلدىك كوكەمنىڭ كوبى اكەمدى زاڭى ەممى كوكە ما؟ ەمەن دەگەنى، اىجادىك ئەنلىك كوبى اكەمدى زاڭى ەممى كوكە دەيتىن. ئۆزاتىلىغان قىز اتبايلار، ئىتنى دىڭىك دەگەن لە ولسى ەكەن. اۋەل دەدىم زەمن شېتىمى بىتە سېبىتە دەن بىسەر لە قىلىلىق قاراعىم، بۇل ئۆيىدى قاراڭىلىقىنى دەقىقەتلىق تۈرىپ ئۆزاتىلىغان شىققالى، كوزىمە كورىنگەن وەت جارلۇغىنى كەلدىك ؟ تەسىباقاننان شىققالى، وشى ئۆيگە تاياغاندا شاۋىلەدەگەن كۈشىك تارتىپ ئچۈرۈپ وتردىم، وشى ئۆيگە تاياغاندا شاۋىلەدەن خالق داۋىلىنى ھەستىلدى، سودان وسىندىدا كەلدىم، تەرەزەدەن خالق اعابىدى تانىدىم.

اتام اتتىناردا مەكتەپتىڭ جانىتىلما ئىمەندا دەگەن لەجىز دەڭ بار، تى قول ئۆيىدەگى اپايىڭا ئەجۇن ئىتتىدىي اىتساڭ بولدى، مەندىن سالىم ايت دەگەن مەدى. ئەنلىك سېبىتە دەن بىسەر لە ئەنلىك فېش حالقىتىڭ «امرى بويىشا تالىڭ جارىعى تۈسىدە ئەنلىك شىققاسما

امەن ئەقساقال اتتىڭ بەرلىن ئىلپ، سقارقانغا بايلاپ قابول پىتى. لە ئەنلىك ساجاتان قومى لە بالام، مەن جوندەپ، قويىدىم، انتقا الڭ بولسا، تەلەدەدى وول. تاڭىر تەڭى كاشايدان سوق امەنە مەنى رەرتىپ، سەكتەپتىڭ بالالار قارايتىن سەتىر جىسى شەشەنبا ئانىڭ وۇينە ئەكلەپ تابىسەتتى. ئەنلىك سەن لە ئەنلىك كەللىپ لە ئەنلىك «جاقسلىق» لەكتەبىنىڭ اتنى، «ستىگەنلىم بولماسا كەللىپ كورىمەگەن دەدىم، ھەڭسەلى ئەكتەپ قۇرۇلىسى مەنى ھەنگىسىز وزىنە ئارتا بەردى. قاراعان دا سايىن لە قاراعىم كەلدى، ورتاسى، داۋال، ھەكى جاگى بەستەن ون بولىمە، استى، ئۇستى تاقتاي، تەرەزەلەر ئىكى قىبات، ھىكىتىڭ پاسىندىدا تەرەزە، ھەكى ئۇيى ورتاسىندى دوئىگەلەك قارا قاڭىلىرىمەن، قاپتىغان، مەش، مەشكە ئاعاش وتنى جااغىپ، جالىنى باسلىلىغاندا 7-8 شوين ئاباغا نان سالىپ، كەپەش شېتە قويىت پىسرادى ەكەن. مەكتەپتىڭ قورت بولمىسىن

ئورت ھلۋە ئۇيدىڭ بالاسىنا جاتاققا بەرپىتى. ئېرىن بولمەسىنە كەتكەپ باستىغى قاسىمجان ئۇسپىتى : ئاتا ئېرىن بولمەسى مۇعالىمەر كەڭسىسى . قالغان ئورت بولمەسىن 1، 2، 3، 4، كلاستار وقىتىن ساباقخانا ھەتپ ورنالاستراغان . نزبۇشىن اقتالغان مەكتەپتىڭ اعاش ھىسىگى ، تەرەزە ، ورنىندىق پارتالارى سارى سىرمن ، تابانى ، توبەسى قىزىل سىرلانغان . ئار اۋەلىدىڭ ئېرىن ادراپچاىي بولادى دەگەندەي ، ئورت جاتاققا جاتاق باسقاراتىن ، ئاتارتىپ - تۈزىمگە جاۋاپتى بىردىن ئاتا جاتاق باستىغىنى سايلاپ ، بالالاردىڭ دەمالىسى ، ساباق قاراۋ ، ھەركىتى ئەجۇرۇ - تۇرۇق ، وېقىتاۋ ئاققىن سەتكى ھەتپ جاساپ ، جاتاقتىڭ تورىنە ئىلىپ قويىپتى .

جادىك ھلۋە ئۇينىڭ جاتاق باستىغى ئورتىنىشى كلاس وقوشىسى نۇرغازى بوشەكباي اۇلى وۇزىن سارى ، ات جاقى ، شۇڭىل كوز ، سارى شاشتى ، جىيرمانىڭ تابالدىرى يەعنەندى اىشان بىڭىتەكەن .

ول جانقالىتاسىنان سقىرىيەن الپ شقىرىپە ، بالالاردى بىولىنما قاراپ تۇرۇمىزىدى دا ، تارتىپكە قىعاشتىق جاساغاندارعا بەرىلەتىن جازا تۇرۇرىن جارىيالايدى . تاماق وۇستىنىدە ئۇرىس - قاعىس شىعار عانداردى وېدەن شىعارىپ جىبەرەدى ، وندىلار تاماقтан قۇر قالادى . ساباق پىستىقاۋدا دابىرسىز وترۇق ، ارکىم ئۆز كىتابىنما قاراپ ، تۇسىنە الماسا ، ھەلپ شىعار ئۇغا شاماسى كەلمەسە قول كوتەرپ جاتاق باستىغىنىڭ رۇقسىتىن الپ ، بىلگەنەر دەن سۇراؤغا وۇقسات ھەتلەدى . كۇن جىلى ، دالا شۇاقتى بولغان كۇنەردى جاتۇش شقىرىيەن شققاندا دەرەۋ توسى كەتكەن جايىپ جاتۇش كەرمەك . كۆبىر - سېلىپ شىعارىپ ياسقىلاردىڭ وېقىسىنا زالى كەلتىرسە جاتاقتان قۇپپ شىعار بىلۇچ جاز اسى بەرىلەدى . تۇرۇق سقىرىيەن شالىنغاندا ئېرىن تۇناس تۇرپ ،

تاڭەرتەڭى دەنە-تارىيەگە شعادي. جاۋىندى، جەلدى كۇنۇدەرى ماشىق بولمايدى، ارکىم وزىل كورپە-جاستىخىن جىيناڭ، بەقى- قولىن جۇڭ، ئار جۇما كۇنى شاش ئۇ، تازالىق بىستەۋگە، دەمالۇغا وُقىقىنى. جۇما كۇنى تاڭەرتەڭ جاتاق باستىعى تازالىق تەكسىرەدى، تولىمىسىز دارى تازالىقنى قايىتا سىتەيدى، قارسى شەققاندارعا شارا كورىلەدى. ئار جاتاقتانى بالالاردى ئار كى جۇمادا ئىس اۋەتالىسىتىرىپ، ئارتىتىپ-تۈزىمە، وقۇدا جاقسى بولغاندارىن باعالاپ، بولجىممالى تۇق بەرەدى، سوندىقتان ھەلدىك اتاق-ابىروين ساقتاڭ، يالا قارايتىن سىتۈر جىلارغا سۈز كەلتىرمەي، ئولا رەلەك بەدەلىن قورعاۋ كەرەك. وسىلاردى ايتىپ جاتاق باستىعى تەكى ساعات جىيەن اشىپ بالالاردى تاراتتى. — كىن جۇڭ جۇمىسى سىتۈر جىمعا ئاتان، لە كەجهەك كېز جۇپىپ جاتاقتى بولغاۋعا بولمايدى. بۇل ئۆزىم اسکەري ئۆزىم، كەلەشەكتە اسکەن بولۇغا ساقاداي ساي تۈرۈ، ئار بىر وقۇشىنىڭ بولجىماس بورىشى. «قۇس وىدان نەنى كورسە — وۇشقاندا دا سونى الادى». دەگەن اتانا تاربىيەسى مەكتەپ تاربىيەسىنە چەپتەيدى. ئىز كەلەشەك قوعام يەسى بولامىز ئىس اۋىل ئىس رۇقەمەس، قۇعامنىڭ جارىمى ازما تارىننان بولۇدۇ ارماندایق، كۆپ سوپىلەپ باستى اوپرتتى دەمەگەيىسىزدەر، دەپ دوغاردى ول ئىسوز سوڭىن لەقىيا يولەن ئەنچەلىك لەشىتىغا «مەنتەنە ئەنچەلىك تۈشكىنى دەمالىس ئىتتىپ، ساعات تەكى دە سىقىرىق شالىنىپ، مەكتەپنىڭ اعاش ساپتى قوڭىراۋى سۈعلمىدى دا، وقۇشىلار مەكتەپ الدىندىاعى جىيەن مايداننىڭ جىئىنالدى. تۈرىنبا سار مەكتەپ باستىعى ورنىننان تۈرىپ: مەتا رەمنىتسا بېمەپ سەھىپ بېتىتىپ-اياؤلى وقۇشىلار دەمالىستارىڭ ئاساتىشى ئەشتى، مە؟ قازىز وقۇش باستىقا سالىن وتكىز بە كېپىز، سىزدەرى قىزۇ قارسى الامىز، قازىز مەكتەپ باستىعى قاسىمجاندى سوزگە وسىنىس دەتىيەك، — دەپ شاپالاق سوقتى، وغان وقۇشىلار دا بىلەسە شاپالاق

سوقتى بىن ئىمابىي دەختىلە . دەلەشە ئەمەنلىك دەنە، رېڭىتى مەتك
 ئەلىنى باسندىاعى اىسە گىزە ساي قارا كوك شاكپىنىڭ كۈن قاعارضى
 شىن بىلعارى ما، الدە، جاساندى بىلعارى ما، ايتەۋ جالقىراپ
 تۇراتىن، قۇستىندا كاستوم، بۇتنىدا كالاپى سىم، ايا عىنى قۇرم
 هەتكى كىيگەن قارامۇرت، وورتا بويلى، قىز مۇرىندى ادام ورئىنان
 تۈزىپ، قولىن بۇلغاپ: « . دەملە ئەللى لە ئەلتلىقىشى رسىلە
 اەنچە — راقىمەت سەندەرگە، تىنلىشتىللەدار، بىلەددى،
 قۇرمەتى و قىتۇشى و قوشىلار، سالىم سەندەرگە، دەمالىستارىڭ
 كۈشكىلىدى اكە شەشەلەرنىڭ امان با؟ كارىپ جاندارىڭ ساۋىما،
 جاقسى كۈنە ئىپان اشىق، جەل جوق ئۆلدىر اۋادا سەندەرگە
 كەزىككەن يىمە قۇزانامىن ئارى سەندەرگە زاقىمەت ايتامىن.
 كۆسەمىمىز دۇبان جاناتپارىنى قۇرمەت بىلدىرەمسىن، ولى كىسى
 ساحارا سايگۇلىكتەرى بولغان جاستار سەندەردى وقۇـ وقىپ،
 ئېلىم الۋعا، قاراڭىلىقتان جارىققا باستىپ و تىر، سەندەردىڭ
 ئېلىم الپ، قوعامنىڭ كەرەگىنە جاراپ، اشىق ويلى الزامات
 بولىپ، تاۋادىعى تاستى، قالىڭ ورماندى، « قۇلازىغان قۇـ
 مەدىاندەرى جەر استى بايلىكىن حالتى كەرەگىنە جارا تۇلارىڭدى
 ئۆمىتەتىدى. كورشىمىز سوۋەت او داعىندا ماشىناني بىز
 سېلاقتى ادامدار جۇرگىنلىپ جاتىرى كەشىگى «شىنجىباڭ
 گازەتىندا» ايتۇنىشا مايتاۋدان مای ايرۇغا سوۋەت و داعىناب
 جۇمىشىلار كەلىپ، مای بۇرۇلاپ جاتىپتى. تەھنىكتەرىدى
 ستالىن جولداش كومەككە جىبەرىپتى، ئېزازىڭ جۇڭگۇنىڭ
 سوۋەت و داعىندا وقىپ جانقان و قوشىلارى سوۋەت يىنچەنەرلەر تەمن
 بىرلەسپ، جەر استىندا ئىتنىـ كۈمىس، مای كوزدەرسىن
 تەكسىرلىپ، تاۋىپ شىقپاڭشى، دەپ جازىپتى من ئەدام تارىپ
 سول سوۋەت و داعىناب كەلىپ و تىرىمىن، ولى جىزدەگى كەن
 جۇمىشىسى، سوندەرى تەھنىكتەر و ئىتىنا تىلىنە قارالمائىدى،
 كىلەمە ئېلىم بولسا سول سىتەيدى. اسپاندەرى سامۇلەت،

جەرده‌گى ماشىنا، جەر استىندىاعى قازبا بايلىقتاردى يىڭىرۇ ئۇشىن
 تىرىلىشپ وقۇق، وقىغاندى كۈشكىلگە توقۇڭ كەرەك، قىلىس سىتە
 پى، وسىدان سوڭچورىنىسا سارىمەكتەپ باستىعىتىشەن ورنىننان
 تۇرلىقىپ وقۇشىمىلاردى ئۇرۇت كلاسقا ئېوللىپ وارنالاسترىغان
 تۈزىمىدىگىن، جار يالادى بىول: بىلدە مىللەقەن مەنھە مەنئەتە
 بىر قەتكەن سارسەقلى ئىساتىلى كۈنگە مەكتەبىمىز ساباق باستايىدى.
 تاڭەرتەڭ سەگىمىزدە ساباققا شىعىپ، 12 دە ساباقتان ئۆتىسىپ،
 تاماقداتانىپ، ساعات كى دە قايىنا ساباق باستالىپ، كەشكى ساغات
 6 دا ساباقتان تۈسمىز. جەتىسىنە ئېز كۈن جۇما دە مالىس
 بولادى، — دەپ ئارتىسىپ تۇزىمىدەردى وقىتىرىپ، جىينىدى
 تاراقتى بىسخەنە لېپكە دا باپ رىقىه لىخغا، شەپىلەم —
 پىمالەپ بىز ئېز ئېز جاتاقتا جاتاتىن 23 وقۇشىنىڭ كەنگەنە
 4-كلاس وقۇپ جانقانى دا تۇرۇعا زى بوسىتە كېبىي ۋلى كەشكى شام
 جار بىعنىدا جىين، اشىپ، باغاناعى باستىقتىڭ ئوزۇنىڭ رۇحى
 بويىنشا ئورتىنىشى جىلدىققا بارىپ وقىتىن وزى باستاتقان جەتى
 وقۇشىنىڭ اتنى اتادى. ئۇشىنى كلاسقا باراتىن مىنا 5 وقۇشى،
 كىنىشى كلاسقا باراتىن 4 وقۇشى، ئېرىنىشى كلاسقا 7 وقۇشى،
 دەپ اتىمىزدى ايتىپ وقىتىرىدى. مەكتەپ باستىعىنىڭ سوۋەت
 وداعىننان اۇغان دىلمەن بىرگە كەلگەن وقىمىستى كەننەن ايتىنى
 نىسا وتكەن ئەجلى مارقۇم قانابىپا قوزى جايىپ جۇرگەندە تاقىزى
 جەرگە راياقېن ئازىپ، جالپاق مايدا قارا تاسقا تەمسىر شەگەمنەن
 جازىپ بايتورسىن ئىپپەسىن ويرەتىپ ددى، وون ئۇرۇت ئارلىپ،
 10 ئا دەيىن سىفر جازىپ وقىتىرعان. ول اردى بىتتەن جۇڭگۇغا
 قاشىپ كەلگەن، وز جەرنىنده ئۇشىنى كلاس وقىغان كەننەن
 قالاي حات تانىتىنىمىدى سۈرەغان مەشەن مۇغالىقىعا بىن سۇنى
 ايتىتم، بىر كەزەكتە. بىر كەزەكتە بىر كەزەكتە بىر كەزەكتە
 جار ايسىڭ بالاقاي، ابای لاتاڭ: لقانسو ناردا بۇركىتىشى
 شىپىعادى اڭغا، تاستان تۈلكى تابىلار اڭدىغانغا دەپتى، وقۇغا

بىتا-چىگەر مەن كىرسكەن تالابىڭ جاقسى ھەن. وقى دەپ التاي
 قىس ساباق بەرسەك تە، جىيرما ئورت ئازپىتى شالا شارپى
 قابىلدايىتىنلار بار، قاعاز-قارىنداش جوق، قوزى قايرىپ
 ئجۇرىپ مۇنداي ئېلىم العانىڭ راقىمەت، — دەپ ارقاما قاقتى.
 هەر تەڭىنە تۇنداش ھەن مۇعالىم مەنى ئۆيىنە شاقىرىپ، كوجەسىن
 بەرىپ ولىرىپ، كەشەگى ايتقان قانايپا قىزدىڭ جايىن سۇرادرى.
 — قىزدىڭ اكەسى جانىمىقان، شەھەسى نۇرجالمال،
 ورۇنى — قارا كەرەيلىشىنەدە توققاق، ئۇرجار اۋدانىنىڭ باقاناس
 دەگەن جەرىنەن كەلگەنن ايتىپ وقراتنى، — دەپ امەن وغان
 وسىلاردى ايتىپ بەردىم. — ١٩٣٧ءِ —
 — جارايىسىڭ، اوزىڭى مىقىتى بول، قانايپا كەۋمىز ئېرى
 اۋسالدىڭ ئېرىكىشى رۇنىان ھەدىك، اكەسى سېبز ياما ايدالىپ
 مەدى، بۇل جاققا كەۋمىز ھەكى بولەك ووتىك، — دەدى ول.
 كۆزىنەن اققان جاسى جەرگە دومالاپ، دەمىن لىشىنە
 تارتىلىپ تېلىپ نەمە نەمە نەمە لىشىنە لىشىنە
 لىشىنە لىشىنە لىشىنە لىشىنە لىشىنە لىشىنە لىشىنە
 تار باقاتاي جوتاسىنان باقتى، شاعان وبا ارقلى جۇڭگو جەرىنە
 كەلىپتى. سول جىلى ون ئېرىلاشىنىڭ اشالىڭ جۇز، قىرمىسا قالان، كى جاعى
 بىرگە انداش دىيتنىڭ اشالىڭ جۇز، قىرمىسا قالان، كى جاعى
 سۇغانلىقىريل شاشتى شالالدىڭ ئۆيمەن بىرگە باقتىدان ئوتىپ
 جۇڭگو جەرىنە كەلىپتى. انداش سەمياسى بەرگى بەتكە وته سالا
 نۇرجان سەمياستىنا كەلىپ تۈسىدى. كەڭ قوللىق نۇرجان
 قوناقтарىن لاجاسلىپ كۇتىپتى رازى بولغان انداش نەمە ئەتكە
 — ئېرى كورگەن تانسى، كى كورگەن ئېلىس دەگەن،
 سەن بولما سالىڭ مىنا قارا جۈزى عانى يىتىپن قۇس جۈلىپ جاتار ھەدى.
 ئېرى كەزىدە 1000 تەڭەلىك قارا ات بۇگىن ئېرى تەڭەلىك تۈلاقى

بولیپ تور، جاسی 9 دا، تالای تویدا جو لدە العان، جور عاسىمن
 هل كوزىنە ئۆسپا، هل قويغا سۇراغاندە بەرمەگەن دام، لا يق
 كورسەڭ سەمىز ئېرىتىپ بەرلىپ قال، دەستۋەشمە، شەپەيزى،
 شىھىۋدا بورمى، تارى قاراستىندا قالپىتى، ارقابلاپ وتن ساتىپ،
 تاماعن ايسىپ كەتۋەگە بولادى كەن، هل ارالاپ قوناقتاب كەلە
 جاتقان مۇساپىز جانىزىز، مەنىڭ كىم كەنەمدى اتتاعى
 دەرتۈرماننان بايقار سىڭ مۇقا، — دەپ جابىسىپتى، ات قۇمار
 نۇرجان ئېرى تورى، ئېلىپ اقىبۈز اتنى اكەلىپ، نەمعەتە
 بىعە تاڭدابانىڭدى ال، — دەپتى. دەپتىلىلىپ —
 كەۋى دە مايدان جۇرە. الماي تۇرغان اتتارى، كەن نېيلە
 قايسىسىن الامزى، ئاي كەپىزلىكەلىشى، — دەپ ايدىلىن
 شاققىرىپتى. ايدىلى، سەنلەپەن شەقىشى، دەن شەقىدا دەيمەتەن
 بىتەپ، بەرسە كەۋەن دە اىيىق، كوكسەگەن جەرىمىزگە
 جەتكىزەر، — دەپتى.
 ئاي، اقىماق، قالىڭ بەرەتنىن قۇداڭ مەمسى ئېرى اتقا،
 ئېرىدەت، دەپتى انداس، سۈندا نۇرجاننىڭ ايدىلى توقىحان:
 قۇداي اوزىشىغا سالغان شىعار، قۇداي قوسسا قۇدا
 بولايىق، كەۋەن دە ال، دەپتى، اۋەر كۈرسىنگەن قاينىچامال
 وتسرا كەتىپتى. كى قىزدىڭ ئېرى 14 جاستا، هەندى ئېرى 11
 جاستا، ال انداستىڭ كوزىن اشىپ كورگەن، اوئىزىن پاشىپ
 سۈيىگەشى سارا قىلى، دەن، قارقىلداي كۈلگەن انداس،
 ئاي قۇداعىي، سەنلىك دە اوزىشىغا سالغان شىعار،
 تاڭدابانىڭدى ال، سەندهىي اقپەيلەن، اقجارقىن ادامان نەمدى
 ايايسىن، جات جۇرتقا جاراتقان بالا عوپى، — دەپ قانايپىا تۇرغاندا
 ساراعا كوز سالماس دەگەن قۆللىقىپەن كەۋەن قاتار، اتايپتى.
 نۇرجان ايدىلى بالا كوتەرمەگەن، تو سەڭ جاڭىز تسام ورپاقتى
 بولام با دەپ جۇرگەن كىسى كەن، ول كى قىزدان قانايپىانى
 تاڭداباتى.

ن نورجان بیش ایهلى ده بولغان ما قول هدی، ول: بیان پیام
قیلے— بالاگزدی الدیق، قانه قودا قالیڭ مالپیناڭلاسیڭ؟
— دهدی. سوندان انداس: آنلاپ بىتاتا بىر ئەمەس شاشىچە
دېتىل ارتق ایتىپ ایتىپ قالىپ، تۈقتادىعى اتنان ایبريللىپ
قالام با، كەدم ایتىپ اوپىزىما توشكەلى تۈرغان نەسىبەمنەن قۇر
قالام باي، اي قۇداعى سىتىك كۆيمەيتىن، توستىك تە كۆيمەيتىن
جەرىئە وزىڭىز ایتىڭىز، — دەپتى، آنلاپ ئەملىقىل ئەلتەنەتە
توقىحانەل تاش اسانسا قۇم سانايىتىن كىسى هدی،
ول: — باغاناعى ھى اىتىڭ ئېرىن بەرەيىن، بېرىسى دەپتى قوي
قوساين، سوپىلەل، دەپتى. نەمەن ئەپىلە، نەمەن
نەمەن توقىحان، تومەن ئەتك ئامىسىمىز بېرى ايدى
زاتىمىز، اكەڭ ۋۇل، شەشكەن قىز بولغان شىعار، بانا سۇتى دەپ
بەرەتسن بېرى بۇزاقلى سىير بولماوشى ما هدی، ويلان، — دەپتى
قاينجامال.

لە قۇدالق باسنا شاقىر لىغاندار دانكارتەڭبىاي اقساقاڭ:
نەمەن بەرەيىن دەگەن قولينا ايداپ بەرەر جولىنا، بەرمەيىن
دەگەن قولينا بىزدەسە لە دەشتابا المايىدى جۈلسنا دەگەن، اتىڭىدى
وزىڭ اتاپىسىڭ. سىيرمەن قويىدى مەن قوساين، ھەرنە شاپان،
ایەلنى كويىلەك كىيگىز، وسىمەن قۇدالق بېتىسىن، بۇگىن
قونىش، انداس، ھەتكەن اتناسىن، دەپتى. فەرەسى قۇداسىن
اتاندىرىپ، نورجان اعايسىن- توقىستانلىن شاقىرىپ بېرى فەركەك قوي
سوپىتى باسول مالغا قويىكە زاڭگىنىڭ اۋېلىنىدەن با لا وقىتاتىن
باياقىمەت موللا بىلاي دەپ باتا بهزىقى: نەمەن ئەمەن ئەمەن
لە ئەمەن اۋەلىق قۇدای وڭداسىن، لە ئەمەن لە ئەمەن تەلە، نەمەن
واڭ جولىنا باستاسىن بېقىافە نەمەن ئەمەن ئەمەن ئەمەن
لە ئەمەن قىرغۇنلۇدای قىزىل بولستىن، كەل راييان لە ئەمەن
لە ئەمەن ئەمەن بىلاق ئەجۇنى وۇزىن بولسىن، رىسىخ نەمەن بەن ئەمەن بەن ئەمەن